

[Ministeren for handel, industri og søfart.]

er sammenhæng mellem eksportpris og hjemmemarkedspris, er ganske åbenbart. Slagterierne bestemmer suverænt, om de vil sælge flæsk til eksport eller til hjemmemarkedet, og deres dispositioner vil naturligvis påvirkes af prisrelationerne. I dette tilfælde er den indtrufne prisforhøjelse imidlertid så beskeden, at man må håbe, den ikke vil slå igennem på hjemmemarkedet.

Vi har fra ministeriets side taget oplysning om prisudviklingen gennem den seneste tid, og de oplysninger, vi har fået, som ganske vist kun støtter sig på et udsnit af ud salg i hovedstaden, viser, at prisforhøjelsen i hvert fald her ikke er slået igennem endnu. Vi har også prøvet at sammenligne priserne i år med priserne sidste år. Der er visse forskydninger for enkelte dele af svinet, men stort set bliver resultatet uforandrede priser.

Det ærede medlem spørger, om en eventuel senere forhøjelse af forbrugerprisen kan forhindres, hvis den ikke er begrundet. Samfundet er så levende interesseret i, at leveomkostningerne ikke ubegrundet sættes i vejret, at jeg kan give det ærede medlem det tilsagn, at vi vil følge enhver stigning af priserne, naturligvis også flæskepriserne, med den allerstørste årvågenhed i tiden, der kommer.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Formanden: Jeg skal lade spørgsmål nr. 2 udgå, da forsvarsministeren er syg.

Hermed var spørgetiden til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om tilsyn med monopol og konkurrencebegrænsning.

Valgt blev: *Poul Hansen (Kalundborg), Poul Hansen (Grenaa), Hjortnæs, Carl P. Jensen, Lars M. Olsen, Axel Ivan Pedersen, Hans Rasmussen, Thorkil Kristensen, Erik Eriksen, Niels Eriksen, Anker Lau, Lorentzen, Weikop, Fanger, Halvdan Hendriksen, Bertel Dahlgaard og Rager.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov for Færøerne om bortblevne.

(Første behandling findes i tidenden sp. 470).

Der var til denne behandling stillet følgende ændringsforslag:

Af *justitsministeren*:

Til § 2.

I krafttrædelsesdatoen „1. november 1954“ ændres til: „1. december 1954“.

Lovforslagets paragraffer, det stillede ændringsforslag og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under eet.

Ingen bad om ordet.

§ 1, ændringsforslaget (se foran) og § 2, således ændret, *vedtoges uden afstemning.*

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 67; fremsættelsen findes i tidenden sp. 466).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Lysholt Hansen: Uden på nogen måde at ville overtræde reglen om ved et lovforslags første behandling ikke at drøfte de enkelte paragraffer, men holde sig til mere principielle betragtninger vil jeg dog gerne ind-

[Lysholt Hansen.]

ledningsvis have lov til at takke den højtærede minister for lovforslagets § 2, der bemyndiger ministeren til at lade loven af 1922 med senere ændringer optrykke.

Jeg skal åbent indrømme, at det tog mig flere timer at finde ud af, hvordan menighedsrådsloven ser ud i dag, efter at den har været ændret utallige gange siden 1922, så jeg blev glad, da jeg så, at det nu foreslås, at den skal optrykkes. Jeg håber, at den højtærede kirkeministers eksempel på dette område vil danne skole, så det bliver muligt nogenlunde let at finde frem til, hvordan de enkelte love egentlig lyder. Det vil være en lettelse for de borgere, der skal efterleve og administrere loven, og som ikke har de samme muligheder, som vi har herinde, for at få fat i de mere eller mindre — for det meste mere — ændrede udformninger af de forskellige love.

Om lovforslaget iøvrigt vil jeg gerne sige, at der ikke er det sprængstof i det, som der var, da loven sidst gennemgik en større revision her i det høje ting i samlingen 1948—49. Foruden at man da fjernede tilmeldelsespligt til menighedsrådsvalgene og indførte rådighedsbeløbet på de 500 kr. for menighedsrådene, indeholdt forslaget også 21 års valgretsaldere, hvilket førte til det forlig i marts 1949 om 23 års valgretsaldere til alle folkevalgte, offentlige forsamlinger, som satte skub i forfatningskommissionens arbejde. Ganske vist kom der til at gå længere tid, end man regnede med i marts 1949, inden den nye forfatning var en kendsgerning, men et afgørende skridt blev taget på dette tidspunkt. Spørgsmålet om 21 eller 23 års valgretsaldere blev løst for år frem i tiden ved den folkeafstemning, hvis resultat vi alle kender. Men jeg vil gerne have lov at sige, at jeg håber og tror, at tiden vil arbejde for 21 års valgretsaldere.

Det foreliggende lovforslag, som er en konsekvens af den nye grundlov og af de erfaringer, man har gjort i praksis siden revisionen i 1949, kan jeg på mit partis vegne anbefale, idet der dog er forskellige

oplysninger, som jeg håber at kunne få i det udvalg, som jeg regner med bliver nedsat efter første behandling.

Jeg finder det helt rimeligt, at loven med hensyn til valgbestemmelserne ajourføres med de regler, der gælder ved valg til kommunale råd, så der bl. a. bliver adgang til at stemme pr. brev. Vi ved af erfaring, at deltagelsen i menighedsrådsvalg som regel er ringe. Det vil i det store og hele sige, at kun de, som er virkelig interesseret i de forhold, menighedsrådene beskæftiger sig med, møder frem. Derfor hilser jeg med glæde, at ingen fremtidig bliver udelukket fra at stemme på grund af fravær på valgdagen eller på grund af, at de bor på afsides liggende øer eller af andre årsager. Om det er rimeligt at udelukke personer, der har taget ophold i udlandet, kan vi tale nærmere om i udvalget. Jeg går ud fra, at man har visse erfaringer med hensyn til sådanne personers deltagelse eller mangel på deltagelse i kommunale valg og folketingsvalg.

Jeg kan også fuldtud anerkende det nære tilhørsforhold som en begrundelse for forslaget om at give præster, kirkebetjente og personer, der er henvist til en bestemt menighed, adgang til, som de havde det ved tidligere gældende lov, at stemme i den pågældende menighedsrådsreds, selvom de har bopæl i en anden kreds. Tilfælde af nogenlunde samme karakter vil man ganske vist også kunne finde i et ikke ubetydeligt antal, hvor det gælder kommunale valg, men jeg skal indrømme, at det ved menighedsrådsvalgene drejer sig om så få tilfælde, at det vil være rimeligt her at bryde med de iøvrigt gældende principper.

Hvad angår præstekoners adgang til at lade sig vælge til medlem af et menighedsråd, forstår jeg, at ministeriet har gjort visse erfaringer, som det sikkert vil være naturligt at se på i et udvalg.

Jeg finder det rimeligt og rigtigt, at menighedsrådenes rådighedsbeløb generelt forhøjes fra 500 kr. til 800 kr., maksimalt til 2 000 kr., og under særlige omstændigheder kan forhøjes yderligere. Bestemmelsen om

[Lysholt Hansen.]

rådighedsbeløbet indføjedes i loven under udvalgsforhandlingerne i samlingen 1948—49, og når ministeren nu foreslår beløbet hævet i overensstemmelse med de stedfundne prisstigninger og derudover foreslår, at der under ganske særlige forhold kan anvendes større beløb, ser jeg det som et bevis på, at der er et virkeligt behov for denne bestemmelse, ja, at det fastsatte rådighedsbeløb endda i visse tilfælde har vist sig utilstrækkeligt. Da de kirkelige udgifter mange steder er steget meget stærkt, så det efterhånden er ikke helt ubetydelige beløb, der udskrives i kirkeskat, vil jeg dog mene, at udvalget bør have lejlighed til at se nærmere på de erfaringer, ministeriet har gjort med hensyn til rådighedsbeløbets anvendelse, dets tilstrækkelighed eller dets utilstrækkelighed.

Idet jeg iøvrigt skal udtale, at jeg synes, ministeren har haft en heldig hånd ved udformningen af lovforslaget, anbefaler jeg det på mit partis vegne til en hurtig og villig behandling i det høje ting.

Marius Buhl: Det foreliggende lovforslag indeholder ikke principielle ændringer med hensyn til betingelserne for valgret til menighedsråd, men ændringer, der er foranlediget af den nye grundlov og den nye folketingsvalglov. Valgretsaldere foreslås ikke ændret, men fastlagt i lighed med valgretsaldere til folketinget.

En anden ændring gælder præsters og kirkebetjentes stemmeret. Bortfaldet af den særlige tilmeldelsespligt bevirkede, at præsten eller kirkebetjenten ikke havde stemmeret i den menighedsrådsreds, hvor de virkede, hvis de boede i en anden. Dette bliver nu rettet, og det er en god og betimelig rettelse.

Valgbarhedsbestemmelserne foreslås bragt i overensstemmelse med den kommunale valglov. Det foreslås, at mand og hustru eller beslægtede i op- og nedstigende linie ikke samtidig kan være medlem af samme menighedsråd. Man kan i og for sig spørge hvorfor, og om man ikke burde tage under overvejelse at slette denne begrænsning af adgangen til at blive valgt ind i et menighedsråd. Naturligvis er der forskel på et sådant lille lokalt råd og folketinget; i et råd, som måske består af 7 medlemmer, vil

f. eks. to samgifte eller fader og søn eller fader og datter udgøre en ret stor procentdel, men det ville dog måske være rimeligst at overlade til vælgerne selv at bestemme, om de vil vælge et ægtepar eller f. eks. far og søn ind i menighedsrådet. Det kan der tales om i udvalget, og hvis det ikke volder for store vanskeligheder i forholdet til parallelle love, vil det måske være rimeligt at foreslå denne bestemmelse ændret.

Iøvrigt foreslås det, at valgbestyrelsen ikke kan udelukke en kandidat, selvom han er straffet, men det nyvalgte menighedsråd kan skønne over, om de straffbare handlinger, der er begået før valget, er af en sådan art, at den pågældende bør udelukkes. Jeg har ikke kunnet finde ud af, hvordan det vil gå, hvis sådanne straffbare handlinger begås i funktionstiden. Jeg må her støtte det ærede medlem hr. Lysholt Hansen, der fremhævede ønskeligheden af at få ændrede love genoptrykt. Jeg gør opmærksom på, at det står i mit manuskript; jeg er altså ikke blevet inspireret til denne udtalelse af det ærede medlems tale. Jeg indrømmer, at jeg måske nok ville kunne finde ud af den gældende menighedsrådslov, hvis alle de dertil fornødne love havde været til min rådighed, men lovtidende heroppe var væk, og i biblioteket var den også udlånt. Vi skulle herinde have bedre muligheder for at få fat i lovene end folk ude omkring, og det har vi også, når vi kommer tidligt nok; men ellers ikke. Jeg havde ingen mulighed for at få fat i de love, som det foreliggende lovforslag refererer til, og selvom jeg havde haft den mulighed, ved jeg ikke engang, om mine evner havde slået til til at trænge til bunds og tilbage i hele det virvar. Var det dog ikke en rimelig ting, at man optrykte lovene, hver gang de blev ændret? Jeg er vis på, at den tid, man spilder rundet om i de lokale administrationer med at finde tilbage til de oprindelige love med de forskellige ændringer, langt vil opveje omkostningerne ved at trykke lovene op. Nå, det var den lille parentes.

I bemærkningerne til lovforslaget står der ad § 1, nr. 11:

„En henvisning til den nye bestemmelse om valgbarhed må anses for at være nødvendig, idet den under § 1, nr. 13, foreslåede særlige bestemmelse om udelukkelse af menighedsrådet som følge

[Marius Buhl.]

af straf kun vedrører straf, der er pådraget, inden menighedsrådet første gang træder sammen.“

Jeg skal ikke stille spørgsmål til ministeren herom ved denne lejlighed, for lovforslaget skal jo under udvalgsbehandling, men jeg kan ikke hitte ud af, hvordan det vil gå, hvis et medlem af menighedsrådet pådrager sig straf i selve funktionstiden.

Jeg vil også opholde mig en smule ved spørgsmålet om valgbarhed i relation til sognebåndsløserne. Sådanne bevarer deres mandat som medlem af menighedsrådet, selvom den præst, til hvem de har løst sognebånd, fratræder. Jeg kan godt se, at det er praktisk, fordi det kan være vanskeligt at få en suppleant; vedkommende kan måske være valgt på en særlig liste, og hvor skal man så tage suppleanten fra? Men er det nu også helt rigtigt, at en sognebåndsløser, der er valgt ind i menighedsrådet under en bestemt præst, skal være med til at bestemme, hvilken præst denne menighed skal have i fremtiden? Det er slet ikke sikkert, at han agter at løse sognebånd til den nye præst. Dette spørgsmål ville jeg gerne have at vi talte lidt om i udvalget.

Endvidere rummer lovforslaget en del ændringer af enkelte tidsfrister foruden de allerede omtalte ændringer om at stemme pr. brev. Derudover er der den ændring, at to eller flere sogne eller kirkelige distrikter, der har fælles menighedsråd, nu får fuldstændig adskilte valg.

Af ændringerne vedrørende menighedsrådenes økonomiske forhold er der nogle, som kun går ud på forenklinger, men der er sket en forhøjelse af det frie rådighedsbeløb. Jeg husker tydeligt, da vi vedtog bestemmelsen om det frie rådighedsbeløb på 500 kr. Disse penge kunne bruges frit til formål, som måtte skønnes at fremme det kirkelige liv. Mange var betænkelige ved denne bestemmelse, idet man spurgte, hvem der egentlig skulle udøve dette skøn. Jeg må sige, det glæder mig overordentligt, at ministeren ikke blot har medtaget den bestemmelse, men også har forhøjet beløbet en smule. Der findes vel ikke noget råd, der er så bundet på hænder og fødder i økonomiske dispositioner som et menighedsråd. Man kan jo næsten ikke engang forny en låge i et kirkegårdsdige, uden at alverden skal sæt-

tes i bevægelse, for at man kan få lov dertil. Jeg ved godt, at der er visse arkitektoniske hensyn at tage, når det gælder vore gamle kulturværdier og gamle kirker — det er jeg indforstået med — men et menighedsråd er ganske overordentlig bundet. Jeg glæder mig til, at jeg måske i udvalget kan få lidt at vide om, hvordan man forskellige steder har anvendt disse rådighedsbeløb, ingenlunde for at kontrolere, om de er rigtigt anvendt, for det anser jeg mig ikke for kompetent til, men for at kunne glæde mig over det kirkelige initiativ, som disse penges anvendelse er udtryk for. Jeg er også tilfreds med, at beløbet nu forhøjes til 800 kr., i enkelte tilfælde til 2 000 kr. og i ganske specielle tilfælde endog derudover.

Ved lovforslaget er loven om menighedsråd blevet paralleliseret med de øvrige love om borgerlige valg, og det er nødvendigt. Menighedsrådenes område er både af økonomisk og borgerlig art, men det er mit håb, at disse råds virksomhed må vedblive at være kirkeligt betonet. Jeg er også vis på, at den højtærede minister her er enig med mig.

Fibiger: Jeg har ikke altid været enig med den højtærede kirkeminister, når der er blevet foreslået ændringer i kirkelige forhold. I dag er jeg dog i det heldige tilfælde, at jeg ganske kan tiltræde alle de ændringer, som den højtærede kirkeminister foreslår, både vedrørende valgbestemmelserne, der er blevet bragt i overensstemmelse med de kommunale valglove, og de øvrige ændringer.

Jeg skal ikke gennemgå forslaget i enkeltheder, det har den højtærede kirkeminister og det ærede medlem hr. Marius Buhl gjort, og nu er man vist klar over, hvad det drejer sig om. Jeg kan på mit partis vegne tiltræde de foreslåede ændringer, og samtidig glæder jeg mig over, at man har forhøjet menighedsrådenes rådighedsbeløb. Da dette i sin tid blev indføjet i loven, kunne jeg for en gangs skyld være enig med den højtærede kirkeminister, idet jeg fandt det rimeligt, at man fik et beløb til rådighed for kirkelige formål på mange forskellige områder. Jeg tror, at det allerede har betydet noget, at et beløb så stort som 500 kr. har været stillet til rådighed for menighedsrådene, og jeg vil håbe, at ministeriet vil vise sig large og velvilligt, når menighedsrådene kommer

[Fibiger.]

med deres budgetter og foreslår udvidelse på forskellige områder, så man ikke behøver at være ængstelig for at tage nye opgaver op, som kan falde indenfor rammerne af det kirkelige arbejde.

Det ærede medlem hr. Marius Buhl spurgte — det er ikke mig, der skal besvare spørgsmålet — hvordan man skal forholde sig overfor et menighedsrådsmedlem, som er kommet i vanskeligheder — straffet eller andet — indenfor valgperioden. Mon ikke det går ganske af sig selv ligesom på alle andre områder, at det pågældende medlem vel ganske stiltfærdigt må trække sig tilbage?

Jeg har ikke yderligere at føje til, men i et udvalg ville vi gerne se på forskellige ting og have nogle oplysninger. I det store og hele kan jeg på mit partis vegne tiltræde lovforslaget, som det foreligger.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Der er ikke noget principielt i de ændringer, som kirkeministeren foreslår; normalt vil det jo også være fornuftigt af en kirkeminister at forholde sig forholdsvis stiltfærdigt, når det ellers lader sig forene med ens temperament; ændringer i den kirkelige lovgivning tror jeg ikke man skal interessere sig for, dersom forholdene ikke af sig selv gør ændringer påkrævede. Jeg tror, folkekirken er bedst tjent med, at der er ro om den, men jeg erkender, at små praktiske ændringer af denne karakter er det meget forstandigt at komme med, og jeg har intet at indvende imod det, den højtærede kirkeminister foreslår.

At reglerne for valgret til menighedsråd ligestilles med dem, der gælder ved kommunale valg, må være rimeligt, og at menighedsrådene får et større beløb at råde over, er også nødvendigt. Menighedsrådene kan kun foretage meget begrænsede dispositioner med de få hundrede kroner, de har til deres rådighed, og selvom man i almindelighed må hylde det princip, at de, der giver pengene ud, også må have ansvaret for at skaffe dem ind igen, synes jeg, at her drejer det sig om så små beløb, at man ikke godt kan forlange, at råd, der har så mange opgaver som menighedsrådene, skal være så bundne, at de slet ikke har pengemidler udover dem, der nu er stillet til rådighed.

Jeg kan tilsige ministeren mit partis med-

virken til at få et godt resultat ud af det lovforslag, der her foreligger.

Søren Olesen: De foreslåede ændringer er jo nærmest en ajourføring i henhold til den ændrede kommunale valglov, og også vi i vort parti kan give tilslutning til gennemførelse af de ændrede regler for valg til menighedsrådene. Det samme gælder med hensyn til det rådighedsbeløb, man nu har givet menighedsrådene lov at disponere over; jeg finder, det er et skridt i retning af lidt mere selvstyre for menighedsrådene, og det kan man jo kun glæde sig over. Det har hidtil — på det økonomiske område — været meget begrænset, hvad menighedsrådene har kunnet bestemme. Forholdene er jo meget forskellige for de forskellige menigheder, og der kan derfor også være god grund til at give menighedsrådene så store rådighedsbeløb, som forholdene på de forskellige steder måtte nødvendiggøre.

Der er et enkelt punkt, jeg gerne vil fremdrage; der er ikke tale om nogen ændring, men vel om noget, som er blevet overført fra tidligere love. Det drejer sig om et udtryk i § 4, stk. 1, hvor der siges, at enhver, der har valgret til folketinget, også har valgret til menighedsrådet, „medmindre de pågældende ved åbenlyst at fornægte kristentroen stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken“. Jeg synes, her er anvendt et lidt ubestemt udtryk, som ikke rigtig er egnet til at blive stående i en lov, og jeg vil gerne spørge den højtærede kirkeminister, som jo ikke plejer at være bange for at udtale sig, hvad der egentlig skal forstås ved disse ord. Hvad skal man sige eller foretage sig, som kan berettige til anvendelse af denne regel i § 4, stk. 1? Hvilke læresætninger eller hvilke dele af f. eks. trosbekendelsen skal en præst have taget afstand fra, for at man kan sige, at han har stillet sig i modsætning til folkekirken? Jer tror, den højtærede minister vil få meget vanskeligt ved at skulle fortolke det nævnte udtryk, hvis der fremkom en sådan sag. I de fleste tilfælde får menighedsrådene vel en afskrift af folketingsvalglisten til disposition — det kunne forøvrigt være interessant at få oplyst, hvorledes man går frem her — men jeg gad nok se det menighedsråd, som ville give sig til at ændre ret meget heri under hensyn til det udtryk, som

[Søren Olesen.]

her er brugt, og hvordan det ville gå, om menighedsrådet fik medhold af de overordnede kirkelige myndigheder; for man kan vel ikke gå ud fra, at menighedsrådene suverænt kan fortolke et sådant udtryk. Jeg mener, at i lovgivningen må man bruge koncise og afgrænsede udtryk. Man forstår, hvad det vil sige, at en person har været straffet, og man forstår, hvad det vil sige, at en person ikke står i folkekirken, at han er udmeldt af folkekirken, at han ikke har modtaget den kristne dåb — eller hvilket udtryk man nu vil bruge; men jeg mener, at det udtryk, der her er brugt, er for svævende; det skal i alle tilfælde fortolkes, og det vil være ret vilkårligt, hvordan man fortolker det. Derfor tror jeg, man bør tage op til overvejelse, om man ikke kan finde et bedre og mere afgrænset udtryk for det, som her er ment.

Gottschalek-Hansen: I lighed med de respektive partiers ordførere vil også jeg gerne takke den højtærede kirkeminister for det foreliggende lovforslag, der jo ikke alene er en naturlig konsekvens af den lov, der gælder for valg såvel til folketing som til kommunale råd, men også — hvis det ophøjes til lov — vil betyde en værdifuld og meget påkrævet forøgelse af de rådighedsbeløb, som stilles til menighedernes disposition for kirkelige formål. Det er jo ikke store summer, det drejer sig om, men for den enkelte menighed vil den påtænkte forøgelse af rådighedssummen være af afgørende betydning.

Når jeg har begæret ordet her under første behandling, er det, fordi jeg, i lighed med det ærede medlem hr. Søren Olesen, er standset ved det udtryk, hvormed der tages forbehold med hensyn til retten til at have sæde i menighedsråd, nemlig udtrykket „ved åbenlyst at fornægte kristentroen“. Jeg er fuldt og helt enig i, at der må skabes sikkerhed for, at personer, der stiller sig i afgjort modsætningsforhold til kirken, ikke får sæde i menighedsråd; men denne formular, der — som det ganske rigtigt er sagt — også forefindes i de tidligere love, synes mig noget uklar. Hvad menes der med „åbenlyst at fornægte kristentroen“? Hvis en person åbent og ærligt erklærer, at han ikke tror på det evige liv —

er han så kvalificeret til at sidde i et menighedsråd? Hvem skal afgøre det? Jeg formoder, at det høje ministerium meget vil frabede sig at skulle votere i dogmatiske spørgsmål, og jeg tror heller ikke, at menighedsrådsmedlemmerne, som i henhold til lovens § 14 skal træffe afgørelse med hensyn til, hvorvidt straffede personer kan have sæde i et menighedsråd, har mulighed for at afgøre det nævnte spørgsmål. Afgørelsen må altså henlægges til episkopatet; men som bekendt er biskoppernes højærværdige forsamling her i landet en meget broget forsamling. Vor folkekirke er vidtfavnende og vidtspændende — og det skal den også være. Det er et hotel med mange værelser. Nogle er store, lyse og festlige, andre er små, snævre og triste. Der skal være plads for enhver anskuelse, for enhver mening; men det synes mig, at en formulering som den nævnte ikke er heldig i en lov. Kunne man ikke i stedet skrive f. eks. „den danske folkekirkes lære eller bekendelsesskrifter“?

Jeg er, som jeg har sagt, som præst i folkekirken meget taknemlig for den forøgelse af rådighedsbeløbet, der stilles til disposition for menighederne; men vil dette ikke bevirke, at den højtærede kirkeminister må foretage en ændring i loven af 30. juni 1922 om kirkers bestyrelse m. m., hvor det ifølge § 14, stk. 2, henlægges til den kommunale myndighed at fastsætte rækkevidden for udskrivning af den kirkelige ligning? Hvis dette beløb overstiger, hvad et kommunalråd måtte skønne passende eller rimeligt, vil det, såfremt den pågældende lov ikke ændres, kunne standse den håndsrækning, som den højtærede kirkeminister her — med god forståelse for menighedens tarv, synes det mig — foreslår at give den danske kirke.

Jeg er taknemlig og glad for det foreslåede fremskridt på menighedsrådslovens område. Jeg finder det også heldigt, at begrebet „menighedsrådskasse“ kan forsvinde af billedet, at det hele kan gøres mere enkelt, simpelt og ligetil. Jeg synes, der her er tale om et lovforslag, som man i enhver henseende med glæde og taknemlighed kan fremme.

Kirkeministeren (Bodil Koch): Jeg kan kun takke for tilslutningen, som næsten til overmål har mødt mig fra alle sider. Særlig

[Kirkeministeren.]

mærkeligt er det for så vidt ikke, da lovforslaget — som også bemærket af ordførerne — ikke rummer nogen form for sprængstof, men blot er en ajourføring, således at valgreglerne i menighedsrådsloven kan blive bragt i overensstemmelse med de valgregler, der gælder for valg til folketing og kommunale råd. Men jeg har — som jeg allerede sagde i min fremsættelsestale — benyttet lejligheden til ligesom at rette op på forskellige småting, som jeg er stødt på i den tid, jeg har fungeret som minister, og det glæder mig, at det lille økonomiske åndehul, jeg har ment, man burde give menighedsrådene, har mødt så megen forståelse fra alle sider, som tilfældet er.

Det ærede medlem hr. Lysholt Hansen nævnte, at han påskønnede, at loven vil blive genoptrykt. Jeg hører selv til dem, der har prøvet at sidde og bladere rundt i nogle love, før jeg fandt ud af, hvor man egentlig fik grund under fødderne, så jeg tror, det vil være nyttigt, at menighedsrådsloven optrykkes påny.

Det er jo rigtigt, at der med hensyn til udvidede valgregler er sket en begrænsning. Der er sket den begrænsning, at jeg under de kategorier, som får ret til at indsende stemmeseddel, ikke har medtaget dem, som midlertidigt opholder sig i udlandet. Grunden til, at jeg ikke har medtaget dem, er, at denne regel antagelig kun ganske undtagelsesvis vil blive brugt, og igangsættelsen af hele det store apparat, der skal muliggøre den enkelte benyttelse af en sådan regel, synes jeg står i misforhold til den nytte og den tilfredsstillelse for den enkelte, som vil være forbundet dermed. Men det er selvfølgelig et af de punkter, som jeg har tænkt mig, vi kunne se nærmere på i udvalget, såfremt nogle har indvendinger at gøre her.

Det er rigtigt nok, som det ærede medlem hr. Lysholt Hansen nævnte det, at § 4, stk. 7, som går ud på, at beslægtede i op- og nedstigende linie ikke samtidig kan være medlemmer af samme menighedsråd, er blevet ændret af hensyn til hjælpepræsternes koner. Hjælpepræsterne har som bekendt ret til at overvære menighedsrådenes møder, og hvis deres koner kunne indvælges i rådene, ville de derved få en fortrinnsstilling fremfor andre præstekoner, hvis mænd jo er fødte medlemmer af menighedsrådene. I

denne forbindelse kan jeg ikke lade være med at nævne — og mere mig over — en lille bemærkning, som undslap det ærede medlem hr. Marius Buhl. Det ærede medlem kom ind på spørgsmålet om, hvorvidt det overhovedet var rimeligt, at far og søn ikke måtte sidde i det samme råd, og det ærede medlem gav forøvrigt selv svaret, idet begrundelsen jo her er den, at hvis det tillades, at far og søn sidder i menighedsrådet samtidig, kan en dominerende familie komme til at betyde altfor meget. Men det morede mig at lægge mærke til, på ægte kvindevis om jeg så må sige, at det ærede medlem hr. Marius Buhl kun forestiller sig en menighed, der ville hjælpe en far og søn ind sammen. Jeg håber også, at nogle i givet fald vil hjælpe mor og datter ind sammen — det være nu sagt i al spøgefuldhed.

Samtlige ordførere var inde på spørgsmålet om rådighedsbeløbet, og som jeg allerede har sagt, glædede det mig, at de ærede ordførere stillede sig så velvilligt overfor denne øgelse af beløbet. Men det ærede medlem hr. Marius Buhl tænker sig dog vel ikke, at rådighedsbeløbet skal kunne bruges til at bekoste flytningen af et kirkegårdsdige, uden at man spørger ministeriet, hvis menighedsrådet en skønne dag finder det morsomt? Udgiften til en sådan flytning skal afholdes et helt andet sted, nemlig af kirkekassen, og det er ikke meningen, at rådighedsbeløbet skal bruges sådan til almindelige udskjelser, om jeg så må sige, af den art uden samarbejde med ministeriet og nationalmuseet. Nej, meningen med at øge rådighedsbeløbet er netop at give menighedsrådene en lille smule mere åndehul, lidt større frihed, lidt friere skøn med hensyn til, hvad det er rimeligt at sætte i gang. Det er rigtigt, at der er en lille smule risiko forbundet med en sådan større frihed, men jeg tror, det er meget væsentligt, at man, så langt det lader sig gøre, prøver på at give de folkevalgte råd fornemmelsen af dog at være selvstændigt handlende. Det er jo i sandhed ikke nogen særlig stor margin, der her gives, men at det er påkrævet, forekommer mig at være ganske givet. Denne øgning er sket, fordi jeg i den tid, jeg har siddet i ministeriet, gang på gang har siddet med den fornemmelse: her kommer nu det ene menighedsråd efter det andet og ønsker at få tilladelse til at foretage sig så det ene

[Kirkeministeren.]

og så det andet, og dér sidder man så med en fornemmelse af, at man ved hjælp af love og paragraffer hemmer et fornuftigt folkekirkeligt initiativ.

Bestemmelsen om, at præster havde adgang til at vælge, om de ville stemme i den kreds, hvor de har bopæl, eller i den menighedsråds-kreds, hvor de er ansat som præster, faldt jo bort ved lovens revision i 1949. Bestemmelsens bortfald har dog vist sig at være uheldig, ganske særlig på grund af den vanskelige boligsituation, som fører med sig, at en del præster, specielt i København, men også i andre byer, hvor der ikke er embedsbolig, har måttet tage bopæl udenfor sognet; de bliver stillet i den besynderlige situation ikke at kunne stemme i deres egen menighedsråds-kreds. Det er urimeligt, og derfor har man indføjet den gamle regel igen i dette lovforslag.

Det ærede medlem hr. Marius Buhl var inde på spørgsmålet om valgbarheden og spurgte om, hvorvidt et strafbart forhold udelukker et medlem fra at tage sæde i et menighedsråd. Det er rigtigt, som det ærede medlem gjorde opmærksom på, at der for så vidt er et lille misforhold her. Før et menighedsrådsvalg tager menighedsrådet ganske selvstændigt og endegyldigt stilling til, om et strafbart forhold udelukker en mand fra at kunne tage sæde i et menighedsråd; hvis det strafbare forhold derimod foregår i funktionstiden, kan menighedsrådet ganske vist også skønne over, om det er rimeligt, at vedkommende bliver siddende som medlem af rådet, men i dette tilfælde kan afgørelsen indankes for biskoppen. Man kan sige, det er mærkeligt, at man kan indanke i det ene tilfælde og ikke i det andet. Man kunne måske ræsonnere sådan: for et strafbart forhold, der er, om jeg så må sige frisk, dømmer man mere lidenskabeligt, mindre objektivt, og dér kan det måske være ganske nyttigt at indanke sagen for en højere instans. Men det er iøvrigt et af de spørgsmål, som vi også kan tage op til nærmere drøftelse i udvalget.

Så er der endelig spørgsmålet om, hvorvidt sognebåndsløserne bevarer deres sæde i menighedsrådet, hvis den præst, de har løst sognebånd til, dør eller forlader embedet. Der har jo været forskellige vanskeligheder i den anledning, og det er rigtigt, at der er

et problem dér. Man spørger sig selv, om det i et menighedsråd, hvor et meget stort antal af medlemmerne er sognebåndsløserne, skal være sådan, at disse skal have ret til at være med til at vælge den nye præst. Det kan volde visse vanskeligheder, men en given ting er det dog, synes jeg, at de pågældende må blive ved med at være medlemmer af menighedsrådet indtil det næste valg.

Spørgsmålet om sognebåndsløserne er kommet til at ligge noget anderledes, efter at tilmeldingspligten er hørt op, fordi menighedsrådene nu simpelthen får de kommunale valglisten udleveret inden valgene, hvorved det bliver nødvendigt for sognebåndsløserne forud for hvert valg at bekræfte, at de ønsker at stemme dér, hvortil de har valgt at løse sognebånd. Men her er jo også et af de spørgsmål, vi kan tage nærmere op til behandling i udvalget.

Der var en enkelt af ordførerne, der udtalte tilfredshed med, at man havde rettet lidt op på de økonomiske forhold i den forstand, at man i lovforslaget for de selvejende kirkers vedkommende har afskaffet den kasse, der hedder menighedsråds-kassen. Det er jo sådan, at den kirkelige økonomi fungerer efter et kinesisk system ved hjælp af fire forskellige kasser, og det forekommer mig rationelt i hvert fald at slå kirkekassen og menighedsråds-kassen sammen. Dette kan dog ikke lade sig gøre for de kirkers vedkommende, som ikke er selvejende; dér bliver man nødt til at bevare menighedsråds-kassen, og det er der også taget hensyn til i lovforslaget.

Til det ærede medlem hr. Fibiger og det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) har jeg ikke særlige bemærkninger. Jeg glædede mig over tilslutningen fra begge sider.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre) kom med nogle udtalelser om, hvordan specielt kirkeministre havde at forholde sig. Jeg er ikke ganske klar over, hvad det ærede medlem mente, men det er også en af de ting, vi kan få opklaret ved samråd i udvalget!

Så kommer vi til et punkt, som blev nævnt af det ærede medlem hr. Søren Olesen og af det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, og som jeg skal indrømme jeg for så vidt håbede man ville røre ved herinde, nemlig spørgsmålet om, hvorvidt det er ri-

[Kirkeministeren.]

meligt i lovens § 4, stk. 1, at bevare den vending, at man har valgret, hvis man opfylder betingelserne for valgret til folketinget, medmindre de pågældende

„ved åbenlyst at fornægte kristentroen stiller sig i afgjort modsætning til folkekirken“.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at det er indgået meget energisk i mine overvejelser i forbindelse med denne lovrevision at ændre denne paragraf. Skulle jeg skrive den helt efter mit hoved, skulle der kun stå, at den, der er medlem af folkekirken og opfylder betingelserne for valg til folketinget og det kommunale råd, har stemmeret. Jeg har imidlertid ikke ment, at det var ministeriets sag at røre ved denne formulering. Jeg synes i virkeligheden, at et krav om ændring skal komme udefra, fra menigheden selv, fra dens repræsentanter her i salen, og jeg glæder mig forsåvidt over, at der er rørt ved spørgsmålet. Jeg forstår, at det vil komme til debat i udvalget.

De forskellige opfordringer til at udtale mig om, hvilken del af trosbekendelsen man skal tage afstand fra, for at man mister sin valgret, og hvad det vil sige at fornægte kristentroen, og endelig, om man fornægter kristentroen, hvis man har en divergerende opfattelse af evigt liv, skal jeg lade ligge. Disse spørgsmål tror jeg ikke man skal drøfte fra denne talerstol.

Jeg synes imidlertid, at der her er rørt ved noget, der er væsentligt. Jeg er absolut en tilhænger af, at lovens ord er så klare og så entydige som muligt, men jeg tror, at en rimelig markering af en tilknytning mellem den enkelte og den folkekirke, han ønsker at tjene, finder sted ved den erklæring, man underskriver, når man går aktivt ind i arbejdet. Jeg personlig mener, det var tiltalende, hvis man fik den pågældende bestemmelse fjernet fra loven, og jeg håber, at udvalget vil arbejde videre med denne sag.

Til sidst nævnte det ærede medlem hr. Gottschalck-Hansen, at han mente, man ville komme til at ændre loven om kirkers bestyrelse, hvis man øgede rådighedsbeløbet. Jeg vil indrømme, at jeg har ikke tænkt denne sag igennem, men det forekommer mig, at der netop i den af det ærede medlem omtalte lov står noget om, at

uden kommunalbestyrelsens samtykke kan der ikke pålignes et større beløb end det, der har været gennemsnittet af ligningsbeløbet i de fire nærmeste år forud for menighedsrådets funktionstid med tillæg af $\frac{1}{5}$. Jeg ville tro, at en ændring er unødvendig, men det skal jeg naturligvis se nærmere på.

Inden jeg slutter mine bemærkninger, vil jeg lige understrege, at jeg i forbindelse med denne lovrevision har haft under alvorlig overvejelse at genfremsætte det såkaldte Frede Nielsen-lovforslag fra 1949 om, at ministeriet skulle besætte hvert tiende embede. Daværende kirkeminister Frede Nielsen prøvede på at indskrænke menighedsrådenes indstillingsret ved præstevalget, fordi det lå nær at tage hensyn til de vanskeligt stillede præster, der efter at have været i udlandet i mange år vender hjem, og også til de præster, der på en eller anden måde er brændt fast, om jeg så må sige, f. eks. i et lille økald.

Jeg var i 1949 af den mening, at omend det altid er med betænkelighed, man indskrænker en frihedsrettighed, var der megen folkekirkelig fornemmelse og rimelig forståelse for menneskelige forhold i det lovforslag, og jeg beklagede, at det ikke gik igennem. Når jeg ikke har føjet disse gamle forslag ind i det nærværende lovforslag, har det selvfølgelig sin årsag deri, at den ændring, som min forgænger i embedet, forhenværende kirkeminister Hermansen, i året 1953 gennemførte, var et skridt i den samme retning.

Han indførte den ordning, at dér, hvor der er mere end to præster ved en kirke, har ministeriet indstillingsret til det residerende kapellani. Denne lov har kun fungeret i ca. halvandet år, og jeg tror, det er rimeligt, at den får en lidt længere prøvetid. I den periode, der er forløbet fra april 1953, hvori ministeriet har haft denne øgede indstillingsret, er ialt fem embeder blevet besat på denne måde. Der er blevet ansat to udlandspræster, der blev forflyttet en ørpræst, og endvidere er to præster blevet forflyttet med begrundelse indenfor, hvad man kunne kalde det Frede Niensenske område. Kun i et enkelt tilfælde har man såvidt mig bekendt fra et menighedsråds side besværet sig over denne indskrænkning i en tidligere rettilighed. Man har ikke i ministeriet mødt nogen reaktion, men jeg ved, at man overfor en enkelt biskop har besværet sig. Jeg mener

[Kirkeministeren,]

som sagt, at vi må se tiden an lidt endnu og se, om loven giver mulighed for at løse disse problemer. Flere af bisperne, ikke så få præster og mange menighedsråd stiller stadig det spørgsmål, om lovforslaget fra 1949 vil blive genfremsat. Jeg håber, at udvalget under sine drøftelser vil komme ind på dette problem.

Jeg håber også, at interesserede parter udefra vil lade deres røst høre, medens forslaget her er under forhandling, og skulle det under udvalgsbehandlingen vise sig, at dette punkt har fornyet aktualitet, overvejer jeg meget gerne, om tiden skulle være inde til at gå endnu et skridt på den vej, der allerede er betrådt.

Jeg har ikke flere bemærkninger at gøre om dette lovforslag, men vil gentage min tak til ordførerne for den velvillige behandling, det har fået, og jeg håber, at det må lykkes på kort tid at føre lovforslaget igennem til lov.

Marius Buhl: Jeg tager ordet for at rette et par små misforståelser, som den højtærede kirkeminister gjorde sig skyldig i. For ikke at få skyld for antikvindelige tilbøjeligheder må jeg sige, at jeg sagde udtrykkeligt „f. eks. far og søn“. Den højtærede kirkeminister har været fraværende i det øjeblik — det er der ikke noget at sige til — men sådan sagde jeg. For at være helt korrekt burde jeg have sagt: far og datter, far og søn, mor og datter, mor og søn, men hvis man skal hele vejen igennem i opadgående og nedadgående linie, skal man jo også op til bedsteforældre. (*Kirkeministeren* [Bodil Koch]: Jeg er helt tilfreds!). Det glæder mig.

Jeg vil gerne gøre endnu en bemærkning. Nej, højtærede minister, jeg ved udmærket godt, at man ikke laver kirkediger for rådhedsbeløbet. Jeg har været medlem af og formand for menighedsråd i over 25 år, så jeg har en svag fornemmelse af, hvor man henvender sig angående de forskellige ting; jeg nævnte det blot som et eksempel på

den omstændelighed, hvormed menighedsrådene altid må gå frem ved småting, hvorfor de glædede sig over, at de nu havde et beløb, som de kunne bruge frit.

Der var endnu en årsag til, at jeg kom op på talerstolen igen. Jeg glemte i mit første indlæg at tilsige mit partis velvillige støtte til gennemførelsen af det foreliggende lovforslag, og det vil jeg benytte lejligheden til nu. Det mener jeg iøvrigt fremgik af mit indlæg.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Lysholt Hansen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Formanden: Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 28. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd.

2) *Valg af 1 medlem til landsnævnet for børneforsorg (i stedet for Hauberg).*

3) *Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Alsing Andersen.*

4) *Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Alsing Andersen.*

5) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotor-køretøjer.

[Formanden.]

6) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring i folkeforsikringsloven. (Vedrørende en appelinstant for invalideforsikringsretten).

7) Første behandling af:

Forslag til lov om en særlig ydelse til alders- og invaliderentemodtagere m. fl.

8) Første behandling af:

Forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven om forhøjelse af grundbeløbene, forhøjelse af renten med tillæg i kommunegrupperne II og III til samme størrelse som i kommunegruppe I samt om forhøjelse af brændselstillæg, invaliditetstillæg og lommepenge til rentemodtagere på alderdomshjem. [Af Ragnhild Andersen m. fl.].

Mødet hævet kl. 14⁷.

13. møde.

Torsdag den 28. oktober kl. 13.

Formanden: Udvalget angående forslag til lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotor køretøjer har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer er omdelt.

I skrivelse af 24. d. m. anmoder ministeren for offentlige arbejder om, at der må blive valgt et nyt medlem til at indtræde i det i § 2, stk. 6, i lov nr. 257 af 27. maj 1950 om omnibus- og fragtmandskørsel med motor køretøjer omhandlede landsnævn i stedet for afdøde folketingsmand Hauberg, og om, at der, såfremt den nuværende stedforstræder vælges til medlem af nævnet, da må blive foretaget valg af en ny stedforstræder.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring i lov nr. 280 af 30. juni 1922 om menighedsråd.

Valgt blev: *Lysholt Hansen, Bladt, Hougaard, Th. Mikkelsen, K. Axel Nielsen, Peter Nielsen, Viola Nørlov, Chr. Thomsen, Marius Buhl, Vagn Bro, Damsgaard, Kr. Juul, Sønderup, Fibiger, Gottschalck-Hansen, Hvidberg og Jørgen Jørgensen (Lejre).*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til landsnævnet for børneforsorg (i stedet for Hauberg).

(Jfr. tidenden sp. 479).

Valgt blev: *Sofie Pedersen.*

Den følgende sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmand Alsing Andersen.

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles. (Ophold). Det er vedtaget.

Man gik derefter til:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmand Alsing Andersen.

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen, overassistent Rudy Schrøder, vil herefter blive indkaldt.

Den næste sag kan ikke uden tingets samtykke behandles i indeværende møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik da til:

Tredie behandling af forslag til lov om forlængelse af lov om bortsalg af visse brugte personmotor køretøjer.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 469; udvalgets tillægsbetænkning findes i tillæg B. sp. 23).